2024 елның 18 декабрендә Татарстан Республикасы Фәннәр академиясендә «Фәнни Татарстан» журналына 10 ел тулуга багышланган «Россия халыклары телләрендә фәнни журналлар: проблемалар һәм перспективалар» дигән темага түгәрәк өстәл оештырылды. Түгәрәк өстәл эшендә Татарстан Республикасы Фәннәр академиясе вице-президенты Айнур Тимерханов, Татарстан Республикасы Рәисенең эчке сәясәт мәсьәләләре департаментының милли сәясәтне гамәлгә ашыру идарәсе башлыгы Данил Мостафин, галимнәр, фәнни учреждениеләр, нәшрият һәм фәнни журналлар редакцияләре хезмәткәрләре катнашты. Журналның баш мөхәррире, филология фәннәре докторы Ким Миңнуллин «Фәнни Татарстан»ның 10 еллык эшчәнлеге белән таныштырды. Россия халыклары телләрендә чыга торган төбәк фәнни журналлары вәкилләре филология фәннәре докторы, Чуваш дәүләт гуманитар фәннәр институты директоры, «Развитие образования» журналының редакция коллегиясе әгъзасы Юрий Исаев, тарих фәннәре кандидаты, «Финно-угроведение» журналының баш редакторы Марина Ипакова, филология фәннәре кандидаты, «Новые исследования Тувы» журналының баш редакторы Чимиза Ламажаа, филология фәннәре кандидаты, Хакас тел, әдәбият һәм тарих фәнни-тикшеренү институты директоры, «Научное обозрение Саяно-Алтая» журналын оештыручы Нина Майнагашева, филология фәннәре кандидаты, Мордовия Республикасы Хөкүмәте каршындагы Гуманитар фәннәр фәнни-тикшеренү институтының фән эшләре буенча директор урынбасары Алексей Чернов тулысынча татар телендә чыгып килә торган фәнни журналны алга таба да саклап калу зарурлыгын ассызыкладылар. Чарада түбәндәге сораулар буенча фикер алыштылар: Россиянең фәнни киңлегендә милли телләрдәге фәнни журналлар, фәнни дискурсны үстерүдә милли телләрдәге журналларның роле, РФ халыклары телләрендәге фәнни журналлар һәм милли телләрдә белем бирү мәсьәләләре, «Фәнни Татарстан» журналы: модернизация юллары, милли телләрдәге фәнни журналларны үстерүдә фәнни-тикшеренү учреждениеләренең роле, милли телләрне фән теле буларак саклауда журналларның роле.

2024 елның 24 декабрендә Татарстан Республикасы Фәннәр академиясендә күренекле татар язучысы, шагыйрь, драматург, галим-филолог һәм фольклорчы, Г. Тукай исемендәге Дәүләт бүләге лауреаты һәм Татарстанның Халык язучысы Нәкый Исәнбәтнең (1899–1992) тууына 125 ел тулуга багышланган «Гуманитар фәннәр контекстында Нәкый Исәнбәт мирасы» темасына түгәрәк өстәл уздырылды. Чыгышларда XX гасырның беренче яртысында иҗтимагый-тарихи, мәдәни мохит һәм Нәкый Исәнбәт шәхесе, Н. Исәнбәт иҗаты һәм традицияләре, Н. Исәнбәт – фольклорчы галим, Н. Исәнбәт һәм татар театры, Татарстан сәнгатен үстерүдә Исәнбәт династиясенең роле, Н. Исәнбәт тормышын һәм эшчәнлеген өйрәнүнең бүгенге торышы һәм бурычлар кебек сораулар күтәрелде. Чарада Нәкый Исәнбәтнең татар әдәбияты, мәдәнияте һәм фәне үсешенә керткән зур өлеше билгеләнде.

2025 елның гыйнварында Татарстан Республикасы Фәннәр академиясе президенты Рифкать Миңнеханов Татарстан Республикасының Транспорт һәм юл хуҗалыгы, Мәдәният, Төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хуҗалык, Урман хуҗалыгы министрлыклары, Туристлык буенча дәүләт комитеты, «Татмедиа» Республика матбугат һәм массакүләм коммуникацияләр агентлыгының коллегия утырышларында катнашты. Үз чыгышларында Рифкать Миңнеханов һәр тармакка кагылышлы фәнни проектлар белән таныштырды, проблемаларны хәл итү юллары һәм үсеш перспективалары хакында сөйләде.

2025 елның 16 гыйнварында Казан федераль университеты каршындагы 2 нче номерлы татар гимназиясендә Шиһабетдин Мәрҗани музее ачылды. Чара Татарстан Республикасы Рәисе Рөстәм Миңнеханов катнашында уздырылды. Музейның фәнни концепциясе Татарстан Республикасы Фәннәр академиясенең Ш. Мәрҗани исемендәге Тарих институтының өлкән фәнни хезмәткәре Бәхтияр Измайлов тарафыннан эшләнде.

2025 елның 20 гыйнварында Алабуга дәүләт музей-тыюлыгының Хәзерге заман этносәнгате музеенда Татарстан Республикасының халык рәссамы, Г. Тукай исемендәге Дәүләт бүләге иясе Михаил Кузнецов иҗатын яктырткан «Михаил Кузнецов. Дорога домой» альбомы (Казан: Заман, 2024) презентацияләнде. Альбом белән Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институты Сәнгать белеме үзәгенең әйдәп баручы фәнни хезмәткәре Ольга Улемнова һәм «Заман» нәшрияты җитәкчесе Марат Гарифҗанов таныштырды.

2025 елның 24 гыйнварында узган Татарстан Республикасы мәдәни мирас объектларын саклау комитетының йомгаклау коллегиясендә Татарстан Республикасы Фәннәр академиясенең А.Х. Халиков исемендәге Археология институты хезмәткәрләре тарафыннан күргәзмә тәкъдим ителде. Күрәзмәдә иске Казан – Тукай, Мөштәри һәм Островский урамнарындагы казу эшләре вакытында табылган ядкәрләр, Болгар һәм Биләр шәһәрлекләреннән уникаль табылдыклар урын алды, шулай ук Татарстан Республикасы һәм аннан читтә археологик истәлекләрне казу һәм өйрәнү нәтиҗәләре, планлаштырылган тикшеренүләр белән таныштырылды.

2025 елның 31 гыйнварында Татарстан Республикасы Фәннәр академиясендә узган елның көзендә булып үткән беренче Республика лаборатория мөдирләре мәктәбе эшенә нәтиҗәләр ясалды. Чарада Татарстан Республикасы Рәисе Рөстәм Миңнеханов, министрлык, төрле ведомство һәм оешма җитәкчеләре катнашты. Лаборатория мөдирләре мәктәбендә университет һәм тикшеренү институтларының табигый фәннәр һәм инженерия-техник юнәлеше буенча урта звено җитәкчеләре белем алды, уку процессы проектлар яклау белән тәмамланды. Республика Рәисе ярдәмчесе Альберт Гыйльметдинов киләсе мәктәпне социаль-гуманитар һәм иҗтимагый фәннәргә багышлау планлашырылганын искәртте.

2025 елның 5 февралендә Татарстан Республикасы Министрлар

Кабинетында Татарстанның фәнни-технологик үсеш нәтиҗәләре һәм перспективаларына багышланган брифинг үткәрелде. Үзенең докладында Татарстан Республикасы Фәннәр академиясе президенты Рифкать Миңнеханов академиядә иҗтимагый-гуманитар фәннәргә караган фундаменталь һәм гамәли эзләнүләргә өстенлекле роль бирелүен әйтте, «Татарлар Ватанга хезмәттә» дип исемләнгән фәнни проект эшчәнлеге, Татарстан Республикасы Фәннәр академиясе каршында оештырылган Халыкара Евразия далалары халкы тарихын һәм мәдәниятен өйрәнү үзәге турында, шулай ук Россия, Кыргызстан, Монголия һәм Үзбәкстандагы археологик тикшеренүләр хакында сөйләде, Татарстан районнары энциклопедияләрен нәшер итү, татар телен саклауда мәгълүмати технологияләрне куллану, дөнья югарылыгындагы Фән-мәгариф үзәге төзү буенча планнар белән уртаклашты.

2025 елның 7 февралендә Казан Кремлендә фән һәм техника өлкәсендә Татарстан Республикасы Дәүләт премияләрен тапшыру тантанасы узды. Бүләкләрне Татарстан Республикасы Рәисе Рөстәм Миңнеханов тапшырды. Премиягә «Төрки-татар дөньясының этногенезын һәм этномәдәни мирасын комплекслы тикшерү тәҗрибәсе» циклы хезмәтләре авторы – филология фәннәре докторы, профессор, Казан федераль университеты Филология һәм мәдәниятара багланышлар институтының Лев Толстой мирасын өйрәнү фәнни-мәгариф үзәге әйдәп баручы фәнни хезмәткәре М.Х. Бакиров, «Вируслы авыруларны дәвалауның патогенетик юнәлешен булдыру һәм мондый авырулардан соң өзлегүләрне профилактикалау» проекты авторлары – Кулланучы хокукларын яклау һәм кеше иминлеге өлкәсендә күзәтчелек Федераль хезмәтенең ТР буенча идарәсе җитәкчесе, медицина фәннәре докторы М.А. Патяшина, медицина фәннәре докторы, КФУның балалар инфекцияләре кафедрасы мөдире В.А. Анохин, химия фәннәре докторы, КДМУның Үзәк фәнни-тикшеренү лабораториясе баш фәнни хезмәткәре Р.И. Жданов, медицина фәннәре докторы, ТР Фәннәр академиясенең гамәлдәге әгъзасы, КФУның Фундаменталь медицина һәм биология институты директоры А.П. Киясов, медицина фәннәре докторы, КДМУның эпидемиология һәм дәлилле медицина кафедрасы мөдире Г.Р. Хәсәнова, медицина фәннәре докторы, Гомуми патология һәм патофизиология фәнни-тикшеренү институтының (Мәскәү) системалы эндотоксинемия һәм шок лабораториясе мөдире М.Ю. Яковлев һәм «Россия Федерациясенең медицина, биологик һәм дарулар куркынычсызлыгын тәэмин итү максатында комплекслы фәнни-техник карарлар эшләү һәм массакүләм җитештерүгә махсус медицина җиһазларын кертү» эше буенча проектны тормышка ашыручылар – Серго исемендәге заводның җитештерү берләшмәсе баш инженеры, техник үсеш буенча генераль директор урынбасары И.В. Драгунских, ТР Сәламәтлек саклау министрлыгы Республика кан үзәге баш табибы Р.Г. Тураев, Серго исемендәге заводның стратегик маркетинг буенча генераль директоры урынбасары Б.Р. Хәсәнов, Серго исемендәге заводның медицина техникасын маркетинглау һәм сату департаменты башлыгы Т.И. Фәхретдинов, Серго исемендәге заводның инновацион-техник

үзәге башлыгы, баш конструктор И.Ш. Мифтахов лаек булды.

«Безгә бергәләп Россиянең фәнни-технологик үсешенең яңартылган стратегиясен үтәүне, фәнни-техник өлкәдә илнең амбициоз илкүләм максатларына ирешүне, шулай ук күптән түгел кабул ителгән технологик лидерлык проектларын гамәлгә ашыруны тәэмин итәргә кирәк. Ышанам ки, Дәүләт премиясе лауреатлары һәм аларның хезмәттәшләре безнең алда торган бурычларны хәл итүдә алда барырлар һәм республиканың фәнни даирәләре өчен үрнәк булырлар», – дип белдерде Рөстәм Миңнеханов.

2025 елның 3–8 февралендә Татарстан Республикасы Фәннәр академиясе Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институтының халык иҗаты бүлеге мөдире Ләйлә Дәүләтшина һәм бүлекнең баш фәнни хезмәткәре Лилия Мөхәммәтҗанова Якутия (Саха) Республикасының Нерюнгри шәһәрендә узган «Ысыах Олонхо: эпостан – мәдәниятләр диалогына» дип аталган XV регионара фәнни-методик конференциядә катнаштылар.

Әлеге чара якут халкының 2025 елда узачак чираттагы Ысыах Олонхо милли бәйрәмен оештыру алдыннан гыйльми фикер алышу, тәҗрибә уртаклашу максатыннан оештырылган иде. Галимнәр Якут (Саха) Республикасына Татарстаннан эксперт буларак чакырылдылар.

2025 елның 8 февралендә Казан федераль университетында күренекле татар галиме, энциклопедисты Каюм Насыйри тормышына һәм мирасына багышланган «Соединяющий миры» документаль фильмының ябык күрсәтүе оештырылды. Чара университетның император залында узды һәм галимнәрне, студентларны һәм мәгърифәтче иҗатын хөрмәт итүчеләрне җыйды.

«Россия Культура» телеканалы заказы буенча режиссер Андрей Лысяков төшергән фильм К. Насыйри шәхесенең күпкырлылыгын, аның фәнгә, мәдәнияткә һәм мәгърифәткә керткән өлешен ача. Аның бер өлеше КФУның Н.И. Лобачевский исемендәге Фәнни китапханәсендә төшерелгән. Китапханәдә галимнең кулъязмаларының уникаль коллекциясе: дини хезмәтләре, географик тикшеренүләре һәм фольклор язмалары саклана.

Татарстан Республикасы Фәннәр академиясе Исламны өйрәнү үзәгенең өлкән фәнни хезмәткәре, филология фәннәре докторы Илдус Заһидуллин, Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институты Язма мирас үзәгенең әйдәп баручы фәнни хезмәткәре филология фәннәре кандидаты Азат Ахунов фильмның фәнни консультантлары буларак катнашты.

«Россия-Мәдәният» телеканалында «Соединяющий миры» фильмының премьерасы 14 февральдә булды.

Элегрәк шулай ук Рөстәм Миңнеханов инициативасы белән Россия Банкы 2025 елның 15 гыйнварында әйләнешкә «Россиянең күренекле шәхесләре» сериясеннән «Галим-мәгърифәтче Каюм Насыйри туугa 200 ел тулу уңаеннан» 2 сум номиналлы истәлекле көмеш тәңкә чыгарды.

2025 елның 10 февралендә Татарстан Республикасы Фәннәр академиясе вице-президенты Айнур Тимерханов, Иранның Казандагы консулы Давуд Мирзахани чакыруы буенча, Иранда Милләт көне һәм Ислам революциясе җиңүен

бәйрәм итүгә багышланган тантаналы чарада катнашты.

2025 елның 11 февралендә Татарстан Республикасы Рәисе Рөстәм Миңнеханов Россия фәне көненә багышланган чараларның спикерлары белән очрашты. Очрашу Бәшир Рәмиев исемендәге IT-паркта узды. Очрашуда катнашучылар математика һәм химияне популярлаштыру, Татарстан Республикасында «Физик-математик алгарыш» («ФизМат прорыв») проектын гамәлгә ашыруның арадаш нәтиҗәләре һәм башкалар турында фикер алыштылар. Рөстәм Миңнеханов фән әһелләрен һөнәри бәйрәмнәре – Россия фәне көне белән котлады. Татарстан Рәисе шулай ук төбәктә тәмамланган фәнни-технологик үсеш елына йомгак ясалуын искәртте һәм фән-мәгариф өлкәсендә кадрлар мәсьәләсе аеруча мөһим булуын белдерде, Татарстанда талантлы яшьләрне тикшеренүләр һәм эшләнмәләр секторына җәлеп итүгә һәрвакыт аерым игътибар бирелүен әйтте.

Шушы ук көнне IT-паркның конференцияләр залында Россия фәне көненә багышланган тантаналы чарада Татарстан Республикасы Фәннәр академиясе тарафыннан игълан ителгән «Научный прорыв. Фәнни алга китеш» премиясе тапшырылды. Премия 11 номинация буенча бирелде.

2025 елның 11–13 февралендә В.И. Качалов исемендәге Казан дәүләт академия рус Зур драма театрында халык артисты Василий Качаловның 150 еллыгына багышланган «Рус психологик театры: традицияләр һәм хәзерге заман» исемле Качалов укулары узды. Чараны В.И. Качалов исемендәге Казан дәүләт академия рус Зур драма театры, А.А. Бахрушин исемендәге Дәүләт үзәк театр музее һәм Мәскәү академия сәнгать театры музее оештырды.

Качалов укулары кысасында М.С. Щепкин исемендәге Югары театр училищесы ректоры Борис Любимов, сәнгать белеме докторы, МХАТ мәктәп-студиясенең әйдәп баручы фәнни хезмәткәре Ольга Егошина белән иҗади очрашулар, Россиянең атказанган артисты Павел Ващилинның мастер-классы оештырылды.

2025 елның 13 февралендә «Татар-информ»да Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институты «Миллиард.татар» басмасы белән берлектә Бөек Җиңүнең 80 еллыгына багышлап оештырган фотоконкурс темасына пресс-конференция булды. Чарада Институт директоры Илгиз Халиков һәм М. Хәсәнов исемендәге Татар энциклопедиясе һәм төбәкне өйрәнү институты әйдәп баручы фәнни хезмәткәре, тарихчы Искәндәр Гыйләҗев катнашты.

«День Победы – страницы памяти / Хәтер битләрендә Җиңү көне» фотоконкурсы Ватанны саклаучылар истәлегенә ихтирамлы мөнәсәбәт тәрбияләү, гражданнарның ил, шәһәр, район, авыл тарихы белән кызыксынуын көчәйтү, патриотизм хисе формалаштыру һәм Бөек Ватан сугышында Җиңүнең ролен өйрәнү максатыннан оештырылды.

2025 елның 18 февралендә Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институтының утырышлар залында татар һәм башкорт шигърияте классигы Шәехзадә Мөхәммәтзакир улы Бабичның (1895–1919) тууына 130 ел тулуга багышланган түгәрәк өстәл узды.

Фикер алышуда иҗат һәм фән әһелләре катнашты.

Түгәрәк өстәл Шәехзадә Бабич истәлегенә һәм мирасына багышланган мөһим вакыйгага әверелде, аның татар һәм башкорт әдәбияты һәм мәдәнияте үсешенә керткән өлешен ассызыклады.

2025 елның 25 февральдә ТР ФА Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институты директоры, филология фәннәре кандидаты Илгиз Халиков Мәскәүдә Россия халыклар дуслыгы университетының Рус теле институты оештырган «Телләргә өйрәтүнең этнопедагогик контекстлары: Россия һәм чит ил тәҗрибәсе» утырышында катнашты. Әлеге чара «Социомәдәни адаптация һәм мәдәниятара бәйләнешләр: фәнни тикшеренүләрнең дисциплинарара яссылыгында рус теле» дигән темага даими эшләп килә торган фәнни семинар кысаларында оештырылды.

Утырышта телләрне этноориентлаштырып өйрәтүнең актуаль мәсьәләләре, шул исәптән әлеге өлкәнең проблемалары, заманча методлары һәм үсеш перспективалары турында фикер алыштылар. Катнашучылар белем бирү процессына инновацион методикалар һәм технологияләр кертү тәҗрибәсе белән уртаклаштылар. Семинар этник белем бирү өлкәсендә яңа алымнар эзләү мәйданчыгына әверелде.

2025 елның 3–5 мартында Татарстан Республикасы Фәннәр академиясендә «Дала Евразиясенең урта гасыр шәһәрләре археологиясе» дигән фәнни конференция үтте.

Чарада Россия, Казакъстан, Азәрбайҗан, Кыргызстан, Үзбәкстан һәм Монголия экспертлары катнашты. Галимнәр шәһәрләрне һәм җирлекләрне өйрәнү, комплекслы дисциплинаара тикшеренүләр һәм фәнни экспедицияләр үткәрү, археологик коллекцияләрне кабул итү һәм исәпкә алу, реставрацияләү мәсьәләләре турында фикер алыштылар. Конференция ачылышында Татарстан Республикасы Фәннәр академиясе президенты Рифкать Миңнеханов «Татар халкының милли үзенчәлеген саклау» дәүләт программасы кысаларында төрки-татар шәһәрләре планлы рәвештә өйрәнелүен сөйләде, соңгы елларда Монголия, Кыргызстан, Үзбәкстан территорияләрендәге урта гасыр калалары тикшерелүен әйтте. «Әлеге тикшеренүләр безгә Евразиянең мәдәни һәм сәяси ландшафтын формалаштыруда төрки-татар халкының ролен аңларга ярдәм итә», – дип ассызыклады Рифкать Миңнеханов.

2025 елның 11 мартында ТР ФА Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институтының йомгаклау конференциясе уздырылды. Чараны Институт директоры, филология фәннәре кандидаты Илгиз Халиков ачты. Ул Институтның 2024 ел йомгаклары һәм алдагы елга перспектив планы белән таныштырды.

Институтның фәнни бүлекләре хезмәткәрләре Институтта алып барыла торган төп фәнни юнәлешләр һәм перспективалар, гамәлгә ашырыла торган проектлар белән таныштырдылар.

Чыгышлардан соң катнашучылар бүлекләрнең планнары һәм эш нәтиҗәләре турында фикер алышты.

2025 елның 13 мартында Филология һәм мәдәниятара багланышлар институтында «Татар

әдәбияты: бүгенгесе һәм киләчәге» дип аталган темага түгәрәк өстәл утырышы үткәрелде. Чарада Институт директоры Рәдиф Җамалетдинов җитәкчелегендә татар әдәбияты кафедрасы укытучы-галимнәре һәм Татарстан Республикасы Фәннәр Академиясенең Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институты директоры Илгиз Халиков һәм институтның әдәбият белеме мәсьәләләрен өйрәнү юнәлешендә эшләүче галимнәр катнашты. Утырышта вуз һәм фәнни оешманың әдәбият гыйльмиятен үстерү юнәлешендәге перспектив юнәлешләр, бәйләнешләр, уртак проектлар булдыру хакында сөйләшү алып барылды.

2025 елның 13–14 мартында Казанда «Дөньяда кар барсын өйрәнү һәм саклау. Көчләрне берләштерү» дип аталган фәнни конференция узды. Конференциянең идея авторы – Татарстан Республикасы Рәисе Рөстәм Миңнеханов. Ул сирәк очрый торган хайваннарны саклау мәсьәләләре белән шәхсән үзе шөгыльләнә. Конференцияне Татарстан Республикасы Хөкүмәте, «Ирбис «кар барсын өйрәнү һәм саклау үзәге» төбәкара ассоциациясе һәм Россия Табигать министрлыгы оештырды.

Территорияләрендә кар барсы (ирбис) яши торган 12 (Әфганстан, Бутан, Кытай, Һиндстан, Казахстан, Кыргызстан, Монголия, Непал, Пакистан, Россия, Таҗикстан һәм Үзбәкстаннан) илнең вәкилләре беренче мәртәбә Татарстан башкаласына җыелды. Татарстан өчен кар барсы – республика символларыннан берсе. «Кар барсы безнең территориядә элек-электән яшәмәсә дә, без атрибутларыбызны саклап калу һәм хайваннарның сирәк төрләрен саклау юнәлешендәге эшне зур мәртәбә дип саныйбыз», – диде ТР экология һәм табигый ресурслар министры Александр Шадриков.

2025 елның 18 мартында ТР Фәннәр академиясендә ТР Дәүләт Советының Мәгариф, мәдәният, фән һәм милли мәсьәләләр комитетының күчмә утырышы узды. Төп доклад белән ТР Фәннәр академиясе президенты Рифкать Миңнеханов чыгыш ясады. Ул Татарстан Республикасында фәнни-технологик үсеш елы нәтиҗәләре һәм якын киләчәккә планнар турында сөйләде. Утырышта шулай ук ТР Мәгариф һәм фән министрының беренче урынбасары Андрей Поминов һәм ТР Мәдәни мирас объектларын саклау комитеты рәисе Иван Гущин чыгыш ясады.

2025 елның 19 мартында Казан федераль университетының Филология һәм мәдәниятара багланышлар институтында Татарстан Фәннәр академиясе Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институты галимнәре белән эшлекле очрашу булды. «Татар теле белеменең хәзерге торышы һәм уртак эшчәнлек мөмкинлекләре» дигән темага багышланган түгәрәк өстәл форматында үткән очрашуда телче галимнәр үзләренең эш тәҗрибәләре, фәнни-методик тикшеренү юнәлешләре турында фикер алыштылар.